ПРИЧАЈ МИ ПРИЧУ - Прича за дјецу, као важан алат за развијање свијести, ставова и обликовање понашања

Снага и значај усмене и писане ријечи на одгој и развој хуманистички оријентиране и позитивне личности, препознати су још од давнина, те се већ дуго времена квалитетне приче, у које су уткане истинске етичке, језичке и естетске вриједности...

Педагошка увјерења

Наида Гаџо:
Учитељ није професија, то је животни позив, животни стил, начин живота. Учитељ је личност која цијелом својом појавом, знањем, особинама и поступцима дјелује на своје ђаке и зато је потребно да учитељ, прије свих осталих људи, дјелује својим властитим примјером и буде свјестан снаге тог примјера. Изузетно је важно створити потицајну средину која одговара дјетету, његовим интересима, занимањима, жељама, способностима, у којој се дијете осјећа прихваћено, сретно, вољено и сигурно, јер ће тек у таквом окружењу дијете у потпуности искористити своје потенцијале, развити способности, открити себе и свој пут. Задатак учитеља је креирати такву средину и помоћи дјетету у откривању богатства његовог свијета. Управо тај ненадмашан, раскошан, маштовит свијет дјетета представља вјечну инспирацију, јер да би одгојили дијете потребно је гледати очима дјетета, захватити сва осјећања, жеље, размишљања, промишљања, сањарења, замишљања, занимања, те на њима темељити своју одгојну и образовну дјелатност. Изазов, којем се радо одазивам, је унијети радост, безбрижност, срећу, осмијехе, игру, слободу у учионицу, јер само сретно и насмијано дијете је дијете спремно за учење.
Марлена Бркић: Не предаје учитељ оно што жели, не предаје учитељ оно што зна, учитељ

предаје оно што јест. Настоји уткати себе и пружити увијек оно више својим ученицима. У томе се огледа мото учења и дјеловања учитеља „Семпер магис“ (Увијек више). То бих назвала цјеложивотним учењем, за које се учитељ опредијели и увијек тражи оно више које с
љубављу, радошћу, добром вољом, стеченим знањем и искуством настоји предати сваком ученику. То истиче ОДГОЈ на прво мјесто,а потом ОБРАЗОВАЊЕ, јер кажу није знање знање знати, већ је знање знање дати. Оваква спознаја даје снагу и ведрину срца за проналазак и истакнуће оног најбољег код сваког ученика.
Унаточ свим потешкоћама с којима се сусрећемо у образовању дијете треба бити у центру и треба се прилагодити његовим потребама, интересима, могућностима, знању и свему ономе што доноси са собом у учионицу.Ту се остварује узајамно учење учитеља и ученика. Тиме учитељ треба бити цјеловита личност, имати улогу водитеља, организатора, пријатеља, особе од повјерења...која ће показати праве животне вриједности, повезати теорију с праксом и остварити постављене циљеве, а након тога увидјети да је највећи дар учитељу дјечји осмијех, успјех и задовољство. Снага и значај усмене и писане ријечи на одгој и развој хуманистички оријентиране и позитивне личности, препознати су још од давнина, те се већ дуго времена квалитетне приче, у које су уткане истинске етичке, језичке и естетске вриједности, примјењују као снажно одгојно средство, којим су захваћена бројна развојна подручја од развоја говора, маште, мишљења, креативности, емоционалног сазријевања, социјализације,... Међутим, важан аспект, који је обухваћен праксом

Причај ми причу, јесте дјеловање приче на обликовање понашања ученика у одјељењу, нарочито уколико се ради о неким облицима специфичног понашања и тешкоћама које дијете треба превазићи, како би успјешно комуницирало са својом околином, вршњацима, родитељима. То су неке „уобичајено неуобичајене“ ситуације или изазовна понашања попут љутње, љубоморе, немарности, или чак неке ситуације које доводе до неочекиваних промјена у животу дјетета попут развода, пресељења или чак губитка блиских чланова породице. Такве ситуације заправо доводе до нарушавања равнотеже првенствено у животу дјетета, а самим тим и до нарушене потицајне разредне атмосфере и тада користимо одговарајућу причу, често по утврђеном моделу писања састављену баш за одређено дијете и одређену тешкоћу, као начин довођења и успостављања поновне равнотеже. Главна окосница приче је пажљиво и помно смишљена метафора, која омогућава да се дијете идентификира са ликом у причи или са описаном ситуацијом, препознаје и пројицира властите мисли, осјећања, жеље и потребе на лик, те да доживи емоционално ослобађање и смирај, што доводи до враћања понашања и личности у равнотежу. Да би се то постигло требају се бирати приче које одражавају дјететову проблемску ситуацију или ситуацију која је у средишту пажње, са позитивним, остваривим рјешењем проблема.

Важна активност је и дјететово састављање приче. Свако це дијете у
причу уткати дио себе, дио своје стварности, маште, интереса, потреба,

тежњи, емоција, што нам помаже да препознамо покретаче дјететовог понашања, узроке неуобичајеног понашања и дјелујемо на одговарајући начин. Причу, одговарајуће садржине, вриједности и уткане поруке користимо и у одгоју за ненасиље, развијању еколошке свијести те истицање, усвајање и ширење и универзалних вриједности. Пракса Причај ми причу је изузетно флексибилна те погодна за рад са учеником један на један, са групом ученика, цијелим одјељењем, те је могуће чак и веома успјешно укључити и родитеље. Може се користити и у предшколском и основношколском узрасту, па чак и адолесценцији. Пракса обухвата и друге осмишљене активности (разговор, драматизацију, ликовно изражавање, практичан рад). За саму реализацију је потребно осигурати опуштенију разредну атмосферу и причу, коју може написати сам наставник, према потреби ученика, одјељења или одређене ситуације, може написати ученик самостално или уз помоћ наставника или родитеља, а могу се користити и пригодне приче.

ДЕТАЉАН ОПИС:
ПОЛАЗИШТА
Примјени описане праксе је претходило похађање семинара и едукација о значају приче и приповиједања за раст и развој дјетета, упознавање са техникама и ефектима „storytellinga“, те откривање посебног умирујућег, терапеутског учинка одговарајуће приче на неуобичајена понашања дјетета. До примјене праксе је дошло због увиђања могућности искориштавања и исцрпљивања свих предности и позитивних ефеката приповиједања пригодних прича у раду с ученицима, нарочито с ученицима специфичних облика понашања, али и за рјешавање различитих разредних ситуација, у одгоју за ненасиље те промоцију истинских универзалних вриједности.

ЦИЉ И ЖЕЉЕНИ ИСХОДИ
ЦИЉ: Приповиједањем пригодних и посебно састављених прича и осмишљеним пратећим активностима
(разговор, ликовно изражавање, драматизација, практичан рад) дјеловати на понашање и развој ученика, како би се развили и учврстили позитивни облици понашања и утиснуле истинске вриједности човјечанства.

исходи:

- Потицање промјена и дјеловање на понашање ученика кроз самопрепознавање/ идентификацију у прочитаном
тексту и вербализацију емоционалног доживљаја, те увиђање позитивног рјешења или облика понашања
- Развој и богаћење емоционалног живота дјетета
- Развој социјалних компетенција дјетета
- Развој интелектуалних, изражајних и практичних способности способности дјетета
- Развој говора и богаћење рјечника

- Усвајање универзалних вриједности, које ће постати саставни дио личности дјетета
- Развој друштвене свијести, друштвене одговорности, социјално усмјерених ставова и убјеђења...

ДЕТАЉАН ОПИС РЕАЛИЗАЦИЈЕ

Разредна заједница, као заједница дјеце, ученика, иако наоко уједначена по доби, предзнањима, општим и специфичним карактеристикама, заправо обухвата скупину дјеце различитих интереса, искустава, жеља, емоција, особина, дјеце која његују различите свјетове у својој души и личности. Тако, имамо изразито осјетљиву, повучену, стидљиву дјецу, доминантну дјецу, која су навикла да увијек све буде по њиховом, дјецу која тешко контролишу емоције, па су често или на рубу плача или склона насилним реакцијама као што су штипање, гризење, ударање, вербализирано насилно понашање, дјецу којој недостаје самопоуздања или су у очима својих вршњака по нечему различити или другачији... Често је потребно право умијеће, велико залагање учитељице да помири различите карактере, различите умове у учионици и научи их сложном заједничком животу, у којем се поштују и живе највеће хуманистичке вриједности. Пракса „Причај ми причу“ је одлична да ученике научимо свему томе, без критика, продике, моралисања, на ненаметљив, а упечатљив, забаван и поучан начин.

Пракса је кориштена за промоцију и истицање универзалних људских вриједности као што су храброст, толеранција, социјална правда и правичност:

1. Кроз прекрасно илустровану дјечију сликовницу и причу „Медо зван храброст“ разговарали смо о емоцијама, једној од најјачих људских емоција - страху, шта нас плаши, зашто, како се суочавамо с нашим
страховима. Читали смо причу, разговарали о прочитаном, писали илустроване поруке, те драматизовали причу и кроз драматизацију исказали наше осјећаје. Схватили смо да нас страх често ограничава и да због страха пропуштамо лијепе и непроцјењиве животне моменте и чаролије, те да је боље суочити се са страхом, него живјети у страху. Закључили смо да је страх понекад и користан јер нас спријечава да уђемо у ситуације које угрожавају нашу сигурност и живот.

2. Читајући социјалне бајке „Ђевојчица са шибицама“ и „Срећни краљевић“, разговарали смо о друштвеној правди, друштвеној одговорности, емпатији и солидарности. Научили смо да ми сами можемо допринијети много да свијет буде љепше мјесто за живот, како нас самих, тако и људи из нашег окружења.

3. Примијениле смо праксу и у раду на моделирању неуобичајеног понашања ученика. Двоје ученика у одјељењу се веома тешко сналазило с другом дјецом и имало тешкоће укључивања у игру, при чему су често узнемиривали друге ђаке у одјељењу. Прочитала сам ученицима причу Неподношљива хоботница (преузету из екњиге Сусан Perrow: ‘Жлица пуна

прича: А – З збирка прича за дјецу о понашању'). О причи смо кратко разговарали, без моралисања и довођења у везу са нашим проблемом у одјељењу, али су ученици након приче пуно лакше ступали у социјалне интеракције са својим вршњацима.

4.Када су у питању неке занимљиве животне ситуације такође смо ученицима читале тематске приче и бајке, од којих су нам најпогодније биле терапеутске приче ауторице Сусан Perow, при чему су ученици показали дубоко занимање и разумијевање ситуација и посљедица. Читање прича је праћено драматизацијом, ликовним радионицама или израдом дјечијих рукотворина.

5. „Прича Вучић" једна је од прича у оквиру поглавља Немир/Приговарање (преузета из књиге 101 терапеутска
прича за дјецу Сусан Perrow), помогла нам је потакнути ученике на судјеловање у друштвеним и школским активностима, а који су непрестано приговарали да им се то не свиђа и уносили немир тиме међу друге ученике у разреду. Главни лик приче је вук, а познајући вукове и њихово понашање у чопору, прича је била идеална за рјешавање оваквих облика понашања. Уз досљедно читање приче, преузимање улоге главног лика из приче, имали су могућност глазбеног изражаја кроз пјесму на стихове „сретног вука" из приче који је прихваћен и који се уклопио с осталим вуковима у свом чопору. Резултат у разреду је било самопрепознавање себе, емоционално богаћење и говорно изражавање.

6. Кроз књижевни текст „Суцокрети" Тамаре Врбановић исказали смо своје емоционалне доживљаје, самопрепознали се у улогама ликова и поставили себе у животну ситуацију када је потребно помоћи другоме, исказујући исто кроз поруке и драматизацију. Ликови приче, Сунцокрет и Славуј дали су нам поруку како помоћи једно другоме и како у разреду дјеловати тимски, те размијенити своје мисли топлим разговором. Ово је утјецало на неуобичајено понашање ученика који је одбијао радити у скупинама и помагати другима у разреду. Кроз стратегију назавну „Шест сунцокрета" након читања приче и разговора, успјели смо га придобити у улози славуја који је помогао сунцокрету и штитио га, стављајући се у исту улогу, осјећао се сретним јер је урадио нешто добро за другога.

ЕФЕКТИ; ПОСТИГНУТИ РЕЗУЛТАТИ

Ученици су са одушевљењем слушали и читали приче, разговарали о њиховом садржају, те успјешно изналазили рјешења ситуација. Кроз разговор је било видљиво да су се дјеца успјела повезати с причом, идентификирати се с ликовима приче, уочити битне моменте, који су били у средишту наше пажње, те се критички осврнути на њих. То су посебно показала када су требали причу драматизирати, те се уживити у ликове, њихове поступке и емоције. Приче су дјеловале и на ученике са „неуобичајеним" понашањем, нарочито када су у питању повучени ђаци или ученици са наслиним облицима понашања, те су довела до

веће или мање промјене.
Слушајући, читајући, критички промишљајући о причама, те израђујући одговарајуће тематски везане предмете ученици су развијали интелектуалне, изражајне, етичке, естетске и практичне способности, комуницирали су међусобно, размјењивали мишљења и искуства, стварала се потицајна атмосфера и средина за социјално учење и учење уопште. Читање приче има умирујуће дејство и један терапеутски учинак на стање ученика што смо увид□јели након
прочитаног. Ученици су активнији јер тиме имају могућност за исказивање мисли како индивидулно тако и у пару или групи која постаје већа. Поступци ликова их потичу на размишљање и доношење точних закључака. У разговору смо увид□јеле ученичко самоопрепознавање. Истицањем оних правих људских вриједности из приче (истине, правде, толеранције,храбрости,љубави, одговорности,помагања..) резултирало је на начин комуниакције једних према другима како на настави тако и на великом одмору и vannastavnim активностима. Ученици неуобичајених понашања укључили су се у игру, почели размишљати тимски, иако је требало више потицаја и враћања на причу. Помоћ једни другима исказали су д□јелима. Обогатили су свој рјечник.

Приче су препричавали родитељима и ученицима из других од□јељења, што је оставило велик утисак. Пракса је иновативна, креативна, терапеутска, прилагођена д□јеци и приступачна, не изискује већа материјална улагања, те се може успјешно примјењивати у свим срединама, најбоље у предшколском и основношколском одгоју и образовању.

Collections

НИН 2018